

Honing Honesty

יום כפור תשפ"ד - "על זמטא" : כוזש וכזב

Atscoal - Viduy

And for the sin ...

through denial and false promises.

ועל חטא שחטאנו לפניך
בכחש ובכזב.

WE HAVE NOT BEEN HONEST.

In our dealings with God and with our fellow men, we are guilty of both *denial*, which refers to lies about the past, and *false promises*, which refers to the future.

3 Viduy - R. Yosi Cohen

על חטא שחטאנו לפניך בכחש ובכזב

For the sin we have sinned before You through denial and falsehood

Cachash and *cazav* literally mean denial and falsehood. These are different words, both relating to the same concept but denoting two distinct forms of untruth. Our *chachmei ha'lashon*, those of our sages who delve into the precise meaning of related words and ideas, explain that *cachash* means denying something that really exists or that actually took place, insisting that it doesn't or that it didn't. For example the Torah uses this word when, after the *malach* informed Avraham Avinu that Sarah would give birth to a son in a year's time Sarah Imenu denied having laughed – though the Torah tells us that she did – stating, "*Vat'chachesh Sarah* (Sarah denied)." By contrast, *cazav* means asserting that something is true when it isn't. We see the word used in this way in the case of Shimshon, who 'revealed' to Delilah various things about the source of his strength, none of which were true. Eventually she said to him, "*Vat'daber eilai e'zavim*," which means "You've been telling me fibs." This is the difference in meaning between *cachash* and *cazav*. Clearly we have to be careful how we understand these two examples, which concern sublime tzaddikim whom we're obviously not accusing of having anything to do with this *averah* but we can nevertheless learn from them what the words *cachash* and *cazav* mean.

This then, is the *al chet* that deals with the world of *emes* and the world of *sheker* – whether lying outright or denying uncomfortable or inconvenient truths, not being truthful to ourselves or others, promising but failing to keep our word...*sheker* in all its manifestations. This is the place to talk about *emes* and *sheker* and encourage ourselves to make every effort to bring ourselves back to where we should be. The *pasuk* in *Koheles*¹⁸⁰ tells us, "G-d created man upright, yet they sought many schemes." Dealing with this *al chet* therefore requires that we step back and reconnect to the way we were created, to the way man was when *Hakadosh baruch Hu* created the world. Today we live in a world where *emes* barely makes any impression at all,

whether in the realm of politics, the media, the world of newspapers, or of advertisements. These all make a point of portraying a world of *tzadik v'ra lo rasha v'tov lo*, where righteousness doesn't pay and the way to get ahead is by being unscrupulous and heavy handed; to whatever degree we are exposed to them, this is what we are shown. The world screams *sheker* literally from every corner. Therefore we need to connect to the real world, the world of truth, which is *Hakadosh baruch Hu's* world.

Here are a few thoughts that will prove helpful in doing so: Chazal¹⁸¹ tell us, "*Chosamo shel Hakadosh baruch Hu emes* (*Hakadosh baruch Hu's* imprint is truth)." Hashem created the world upon the foundation of *emes*. In addition, one of Hashem's thirteen attributes of mercy that we invoke when saying *selichos* and at other times is, "*v'v'rov chesed ve'emes* (great in kindness and truth)." To connect to this attribute we need to remind

2 ה'תשפ"ד - י"ז ניסן ה'תשפ"ד

על חטא שחטאנו לפניך
בכחש ובכזב.
גול, ובכזב - שהבטיח דבר באופן שנתחייב עיניו ואח"כ כיוזב בו ולא קיים, שדיבר אחד כפה ואחד בלב, שדיבר שקר וכזב, וכל שכן כשעיינו יש רעה לחבירו.¹⁷⁹

46 ourselves that *chosamo shel Hakadosh baruch Hu emes*. The *Reishis Chochmah* points out the following allusion in the Torah's account of *brias ha'olam* to *Hakadosh baruch Hu's* having signed and sealed *emes*, as it were, into the world He created. If you look at the last letters of the second, third and fourth words of the very first *pasuk*, "*Bereishis bara Elokim es*," you will see that they spell *emes*; here we see *emes* at the very beginning of creation:

ברא אלקים את

Maaseh Bereishis ends with "*Asher bara Elokim la'asos*" – the last letters of these three last words also spell *emes*:

ברא אלקים לעשות

We thus see at creation how *chosamo shel Hakadosh baruch Hu emes* – how the world was created upon the principles and foundations of *emes* which were implanted into its operation. Neither should we forget that we ourselves come from *Olam Ha'emes*, the World of Truth. In his commentary on *Sefer Yonah*, the *Vilna Gaon* interprets the whole *sefer* as a parable – *Yonah* is a *mashal* for the *neshamah* and the boat in which he sailed corresponds to the *guf*. The name *Yonah* literally means a dove; doves are very loyal to their mates and the *neshamah* is supposed to be loyal to its Maker. *Yonah* is 'ben Amitai,' because he originates from the Source of truth, *Olam Ha'emes*.

רפ"ג 5 ו'ספ"ג שפת אמת הארת דרך

מעט מן האמת - הוא שקר, ולכן אם תסיר האל"ף מן אמת, אף שהאל"ף הוא אחד בלבד, נעשה ממנו מת, היפך האמת וכיו"ד ומיד שהוטר דבר מן אמת - אין קיום לדבר ההוא, והוא מת. הוא שאמר שלמה "ועד - ארגיעה לשון שקר".

אין עוד חלק באדם, בו באה לידי ביטוי עוצמתו של שקר, כמו הדיבור, אזהרת התורה על שקר נאמרה דוקא על הדיבור, כמו שנאמר (עמו"ג, ו) 'מדבר שקר תרחק'. אמנם חז"ל הוסיפו בחינות של שקר במעשה ובמחשבה, אבל התורה הזהירה דוקא מדבור שקר. מדוע?

בפסוק נאמר (נר"מ, ג, ו) 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה', ותרומה יונתן 'ונפח בנחיריה נשמתא דחיי, והות נשמתא בגופא דאדם לרוח ממלא', דהיינו, שההתגלמות הגשמית של הנשמה בגוף האדם היא ככה הדיבור, כלומר, שהדיבור הוא הגילוי בפועל של הנשמה. אם הנשמה פועמת בקרבן - שפתו תהי' שפת אמת, אך אם שפתו שקר - סימן שהנשמה אינה פועמת בקרבן.

וכן כתב ה'חובות הלבבות' (ס"ה משער הנחמה) 'והלשון - קולמוס הלב ותורגמן הנפש ושליח המצפון'. הקולמוס, המביע את המתרחש בלב; התורגמן, המתרגם לשפה מובנת את המתרחש בנפש; השליח, המוסר לאותו שנשלח אליו, את הטמון בצפוני הלב - הוא כח הדיבור. כל שינוי בדיבור מורה על נשית הלב, הנפש וצפונות האדם - מן האמת. פירושו של הדבר, שהנשמה הטהורה נתכסתה, והיצר הרע פרש רשתו על רצון האדם, למשכו להנאות ו'נגיעות' לעניני עוה"ז.

ויש בזה כמה בחינות, כפי שכתב הרמ"ח לוצאטו ז"ל (מס"י, פק"י): 'והנה דבר השקר גם הוא חולי רע'. דיבור של שקר מורה על חולי רע של הנפש 'נתפשט מאד בכני האדם. ואולם מדוגות מדרגות יש בו. יש בני אדם שאומנותם קמש הוא השקרנות - הם ההולכים ובורים מלבם כזבים גמורים למען הרבות שיחה בין הבריות או להחשב מן החכמים ויודעי דברים הרבה, ועליהם נאמר (מש"י, י"ב) תועבת ה' שפתי שקר'.

מאז לידתם, חלוקים האנשים בטבעם. מן השמים מועידים לו לאדם את התכונות שעליו לעבוד אתם. אין תכונה טובה או רעה בעצמה, אלא שצד הטוב משתמש עם כל התכונות לטובה וצד הרע לרעה. יוצא מכלל זה הוא כח השקר. ודבר זה למדנו בילקוט (פרשה נח נ"ו) וז"ל: "שנים שנים באו אל נח. אתה שיקרא בעי למיעל. אמר ליה נח, לית את יכיל, אלא אם כן נסבת לך זוג. פגע בפחתא (אסון ועמל, מפרש), אמר ליה, מן אן את אתי. אמר לה, מן גבי נח, דאזילת בעי למיעל לתיבותא ולא שבך לי, אלא אמר לי אי אית לך בר זוג את מעיל, ואי את בעי תהוי זוגי. אמרה ליה, ומה את יהיב לי. אמר לה, אנא מתקן עמך, דכל מה שאנא מסגל את נסבת. אתקון ביניהון דכל דשיקרא מכנס תהא פחתא נסבא, ועלון תרויהון לתיבותא. כיון דנפיק, הוה שיקרא אזיל ומכנס, ופחתא נסבא דקדמי קדמי. אמר לה, אן אינון כל מה דסגלית. אמרה ליה, ולאו כן אתקנת עמי, דכל מה דאת מכנס אנא נסבא, ולא הוה ליה פתחון פה. לכך נאמר (תהלים ז' מ"ו) הרה עמל וילד שקר."

כל פרט שברא הקב"ה בבריאה יש לה את התכלית שלה. ועל כן גם כאשר נגזר על הבריאה שתחבר, היה רצונו לכלות רק את האנשים אשר ניצלו את הבריאה לרע, ואת כל אשר קלקלו במעשיהם. אבל עצם הכחות כמו שהם בטהרתם נשארו בעולם. וציוה על נח לעשות תיבה ולקלוט לשם את כל סוגי הנבראים עם כל טבעיהם, וציוה להכניס זכר ונקבה, כדי שמהם יהיה אפשר לחדש אחר המבול עולם מחודש, וכאשר הופיע כח השקר בפני נח, לא רצה נח לקבלו, אלא אם כן יביא זוג. פירושו איזה טוב יש בכך שממנה יהיה אפשר להוליד דבר טוב. ורק על ידי שלקה לו לזוג את פחתא, הפך השקר לדבר מועיל. וכל זה זקוק לביאור.

אחד מהיסודות בהשקפתנו על העולם כדי לידע איך להתנהג עמו הוא זה אשר הקב"ה ברא את העולם יש מאין. הכוונה ב"מאין" היא ל"אין עוד מלבדו" (דברים ד' ל"ה). הבה נקלוט את העומק שבו. כל אימת שאנו מדברים אודות הקב"ה, הרי הכוונה היא לגילוי שבו הוא מתגלה לעולם. וה"ש"יכות" הראשונה של הקב"ה לעולם הוא הרצון שחסדו יתגלה בעולם. מה עשה, צמצם בכיכול את כבודו, והותיר מקום שבו תיראה בריאה וכאילו שהיא עומדת בפני עצמה. וכל עצמה של מציאות זה לאמתו של דבר אינו מציאות כלל. והספרים המשילו את כל הבריאה לצל, שענינו הוא מקום מוסתר מאור, כך הוא העולם, שכל מציאותו אינו אלא מקום שהקב"ה צמצם משם את כבודו, מקום שבו אין רואים כבודו ואת אור ד'. מקום ששם אין רואים כבודו ואת אור ד'. הסתר זה הוא הנקרא בלשוננו עולם. ותפקידו של האדם הוא לגלות בו את האור, ולגלות בו את ה"אין עוד מלבדו".

העולם הוא גשמי, והאדם בעולם הוא גשמי. ואלה הם נבראים המורים לכאורה על מציאות נוספת. נבראים המסתירים את האור. השפה של "אני עובד את ד'", כבר נראית שפה נכונה. לאמתו של דבר, שפה זו אומרת שיש מציאות של אני כמציאות בפני עצמה, ומציאות זו עובדת את ד'. תפקידנו בזה העולם הוא, מחד לידע אשר העולם הוא מציאות שנראה בו כאילו הוא נפרד ח"ו מן הקב"ה, ומאידך, אשר בעבודתנו עלינו לסלק את הצל עד כמה שניתן לסלק. ואם כי לסלק לגמרי אי אפשר לנו בעולם הזה, וגילוי זה הגמור לא יתגלה כי אם לעת"ל בעולם הבא, אבל עכ"פ למעטו ולהקטינו, בכחנו גם בעולם הזה.

התפקיד אשר הועיד לו הקב"ה לאדם, הוא ההיפך, ליטול את כל העולם, על כל הגשמיות שבו ומתוכה לראות ולהראות אשר אין עוד מלבדו. לגלות אשר "הכל יודוך והכל ישבחוך והכל יאמרו אין קדוש כד'", התכונות בבריאה ויצא בה כנוף הבריאה, בסדר הנפלא שבה, ובהתחדשות העצומה את אשר לא גלוי בה, עד שתגלה ותשמע את הבריאה מודה משבחת ואומרת בגלוי "אין קדוש כד'" (שמואל א' ב' כ'). ה"ש"תפות" של האדם במעשה בראשית של ששת ימי המעשה, היא לעמוד ולהפוך את ששת ימי המעשה — גשמיות, לשבת — רוחניות. אבל שותפות בתוך ששת ימי המעשה — גשמיות, היא שותפות של הצדוקים.

ועל כל פנים למדים אנו כי הבריאה של הגשמיות, הוא דבר שבאמת אינו. על בריאה שברא הקב"ה אי אפשר להתייחס כשקר, אלא שהוא דבר שנראה לעינינו כאילו יש בו ממש, ועלינו לגלות, עד כמה שניתן, אשר באמת אינו כלום.

היצר, קיום השקר

10

כנגד תפקידו של האדם, עומד כח היצר. כחו של היצר הוא לקיים את הגשמיות בתור גשמיות. כלומר, כנגד התפקיד לגלות את האמת על הבריאה, עומד כח היצר ומבקש ליטול את הדמיון ולהפוך אותו למציאות. אותם כחות שניתנו לנו משמים, כח האהבה לשם קיום "אהבת את ד' אי" (דברים י' ה'), כח השנאה לשנאת רשעים, רצון של כבוד כדי שיהיה אפשר להעניק כבוד לזולת. על אותן כחות בא היצר ואומר, לא כי אלא שהם מציאות בפני עצמן. ונמצא שהיצר הרע הוא מציאות של שקר. הוא אשר אמרנו, אשר כל המידות ניתן לנצלן לצד הטוב, יוצא מן הכלל היא מידת השקר. כי הלא מידת השקר עומדת בסתירה לכל הכלל והצורך בעבודה של אדם. הלא מידת השקר מפקיע כל ענין בהפיכת גשמיות לרוחניות. הלא מידת השקר פוסרת מלגלות את האמת המכוסה בבריאה. ולא יתכן, איפוא, עבודה במידת השקר. כי השקר ועבודה הם הסתירה הגדולה ביותר.

ועל כן כאשר בא השקר ליכנס אל התיבה, לא הניחו נח כי אין לו בת זוג, כלומר אין בו שום צד שאפשר להוליד ממנו דבר טוב לעבודת ד', שלא ככל הכחות שיש בהם צד גשמי ורוחני וככהו של אדם להפכו לרוחני ולהעמידו על תכליתו, עד שחור השקר עם בת זוגו פחתא.

מי שבא להתעלות ולעלות על המסילה הרוחנית, הרי תחילת דרכו היא איית השקר. כי כל עוד שהאדם מסתובב על פני העולם ומדמה אשר

"העולם הוא ככל זאת עולם" ... ואשר הבלי עולם הזה הינם ענינים שראוי להתמסר להם, הרי הוא חי בשקר, ומסתובב בתוך עולם השקר. אנו רואים תינוקות משחקים בכסף של נייר (במאנאפאל"י וכדומה), ושקועים במסחרם וברווחתם והפסדיהם, ובאים לאביהם ומספרים על הצלחותיהם או על כשלונותיהם. והיה אם אחד יחטוף מהם אחד מאותם ניירות ירוצו אצל אביהם בכביה והאבא ירגיעם, מה לך פתי כי תכבה על נייר פחות שאין בו תועלת. וכאשר אנו רואים זאת, מדמים הננו אשר אנחנו עולים עליהם. בעצם דומים אנו דמיון מלא לאותם תינוקות. איזה ערך יש לכסף "אמיתי" ביחס לערך החיים. כאשר בן חמש עשרה ישחק במשחקיו של בן החמש, הלא נבון לו, עד מתי לא תתנער מילדותך. וכך יהיה גם מבטו של הרוחני, הוידע כי תכלית העולם אינו העולם הזה, וכל העולם אינו אלא מקום עמילה ויגיעה, ואשרי מי שעמלו בתורה ואוי לו למי שעמלו בדברים בטלים. ואז הרי נראה כל היגיעה למען חיי העולם הזה כאותה תינוקות המשהקת ב"דאלי", משכיבה ומקימה רוחצתה וקוראת אתה שמע וכו'... וכשם כשהתינוק גדלה, מחנכים אותה אשר כל זה אינו אלא דמיון, כך עלינו להתחנך שכל העולם הוא דמיון ואין בו מציאות אמיתית. מה לך מדמה וחולם על מרכבה נאה ובית נאה, אם תעצור ותחשוב במבט של אמת הרי זה "כסף שוא" של נייר. כל ההנאות של חיי העולם הזה הלא אינם שוים כלום כנגד שעה אחת של חיי עוה"ב.

מהו התיקון של שקר, המציאות שאנו רואים, אשר עמלים ועמלים ואין משיגים מאומה. יש אדם שהוא נרדם רעב, ובהלומו רואה איך שאוכל ואוכל כל הלילה, עד שמתעורר משנתו ורעבונו לא חדל. בדיוק כך הם חלומות העולם הזה. לעתיד לבוא בומן של בשוב ד' את שיבת ציון, כתוב (תהלים קכ"ז א') "היינו כחולמים". באותו זמן נשאל את עצמנו, על מה יגענו כל הימים על כבוד לישב ב"מזרח" ולדרוש ברבים ולהמתין שכולם יבואו להתפעל מהיופי של הדרשה... ומה יהיה מזהו מאומה! ולעתיד לבוא בעולם האמת שם ישבנו "עליונים למטה ותחתונים למעלה" (פסחים דף נ" ע"א), ובבת אחת יווכחו אשר החמיצו את כל החיים, ולא יגעו בו אלא להבל ולריק. כמה נורצת הרגשה זו!

Truth: The Foundation

Our discussion of the middah of emes — truth, or honesty — precedes our discussion of all the other middos, since it is the foundation upon which all the others are built. A person cannot improve himself if he is not honest about his failings, nor will he be motivated to improve himself if he does not seek the truth. Honesty can be compared to the foundation of a building, which has to be perfectly level; if it is not, then whatever is built upon it will be crooked and will eventually collapse. Similarly, if a person is not absolutely honest and straight, his character can easily become corrupted. Our Sages tell us (Sanhedrin 64a) that Hashem's "seal" is truth; therefore we are commanded to follow in His ways and ensure that we are truthful to the core.

15

What Is Hashem's Will?

Often, when we consider a particular course of action, we come up with two or three reasons to defend the action we wish to undertake. In such cases, we should consider whether each reason in and of itself is enough of a justification for the action we plan to do, or whether it is only the combination of factors that justifies the act. Then, we have to evaluate whether this combination of factors is legitimate, or whether it is merely a hodgepodge of excuses thrown together in an attempt to justify something that is wrong.

The general rule is that we always have to ask ourselves: What does Hashem want me to do in this situation? Indeed, our Sages teach: עשה רצונו כרצונך. Make His will as if it were your will (Avos 2:4), meaning that we should contemplate what is Hashem's will, without considering our personal desires at all, and then we should proceed to do Hashem's will as though it was our own. What we should not do is follow our own desires and justify it so that, in our eyes, it dovetails with Hashem's will. That is simply self-deception, a way of pretending that our will is Hashem's will.

When a person stands to earn profit or gain prestige in a particular situation, then, if he tells you that he has no self-interest in this regard — "Oh, I don't need the money, and I'm not looking for fame" — don't believe him. The Torah has already established the principle that a person loses his objectivity when he stands to benefit, as the verse states: כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים, for the bribe will blind the eyes of the wise and distort words that are just (Devarim 16:19). Rashi explains that once a person receives a bribe it is impossible that his heart will not be inclined toward the giver of the bribe. Similarly, when you stand to benefit in a particular situation, don't fool yourself by thinking that you are able to assess the situation with complete objectivity.

Our nature, as humans, is to see what we want to see and believe what we want to believe. We are actually capable of viewing an issue a certain way one day, and viewing it the opposite way another day, according to our self-interest at the time. For instance, you have a yard that adjoins your neighbor's yard. When it comes to trimming the hedges, or otherwise working to maintain the property, you will, in all likelihood, regard the boundary between the two properties as slightly closer to your side. Yet when discussing where your property actually ends and which part of the yard you are allowed to use, the boundary will suddenly seem closer to the neighbor's side.

העיון תפלה מבאר זאת ע"פ הפסוק (איוב יג,יד) "ואולם אתם טופלים שקר, ומפרש רש"י מחברי דברי שקר" - טופלים מלשון לחבר, "והרמב"ן פירש אתם תופיפו שקר על הדברים האמיתיים", כלומר יש איזו נקודה של אמת, ואתם מדביקים מסכיב הרבה שקר, זו הסכנה בטפלנו שקר, כשמאמתים את השקר ע"י איזו נקודה קטנה של אמת.

טפלנו שקר הוא שורש החטא, הדרך לתיקונו הוא לגלות בתוך עצמנו את השקר, ע"י שנאמת את מעשינו ונקרבם אל האמת.

חיים - לשם הנאת החיים

נתח את דברי הגר"ס כפי שהגדירו "תאות החיים המדומים", איך נראית צורת החיים שלנו, מה מדיריך את האדם ומה מניע אותו בכל מעשיו הן המעשים הגשמיים והן המעשים הרוחניים.

אנו בני תורה ודאי שאיפתנו ורצוננו לעבוד את הקב"ה ע"י תורה תפלה-מצוות ומעש"ט, אך מאידך אל נשלה את עצמנו, הבה נשאל שאלה נוקבת מאוד, כמה יש במעשים שלנו כיוון של עבודת ה', ועד

כמה יש במעשים שלנו שאיפות שונות - שאיפות של חיים, מבלי להתייחס כרגע לצורת החיים הרוחניים שלנו בקיום התורה ומצוות, נתבונן על שאר החיים הגשמיים כאכילה שתיה שינה וכדו', לכאורה החיים האלה גם אצל בני תורה כמעט שאינם שונים מחיים של אדם שאינו בן תורה שתשוקתו היא להנאת חיים רגילים לצורך מילוי הנאותיו הגשמיות [איך מדובר על אדם פורק עול, שאצלו ודאי הכל נראה אחרת הן החיים הרוחניים וכש"כ החיים הגשמיים]. אם נתח ממבט האמת את כיוון החיים שלנו נמצא, אפוא שהחיים שלנו אינם שונים, היינו כאש בוערת, חיים - להנאת החיים!

עבודת האדם היא לחזור למבט האמת, לצאת מסבך הדמיון כפי שהגר"ס מתאר, להתבונן מה הוא ערך אמיתי של כל מעשה ועד היכן הדברים מגיעים מצד פנימיות המעשה.

17

Even if someone is the most honest person around, he will still see matters very differently when he is the one affected. Therefore, only a person who possesses the self-awareness to recognize the self-interest that lurks within him and clouds his judgment is capable of truly perfecting himself. In contrast, a person who does not recognize his own motives will stumble into transgression all his life, without even realizing it.

This is why honesty is the foundation for tikkun hamiddos. Once a person has worked to acquire the trait of emes, his honesty will spur him to examine his reactions carefully and rectify all of his middos. For instance, before lashing out at someone, he will ask himself: Why am I angry with this person? What is truly behind my anger? What flaw is there in me that is causing me to lose my temper?

Similarly, with regard to every other middah, he will question and examine his own thoughts and feelings to find the underlying defect or mistake that is giving rise to negative tendencies or behaviors. On the other hand, someone who does not bother to introspect and understand himself will never recognize his flaws; instead, he will see only the flaws of the people around him. Any time he gets into an argument, he will automatically assume that he is right and the other person is wrong.

Artzoll-Viduy 18

We have accused falsely.

טַפְּלָנוּ שֶׁקֶר.

WE HAVE BROUGHT FALSEHOOD INTO OUR EVERYDAY LIVES.

Literally, the phrase means 'we have attached falsehood,' and it implies that we have falsely slurred other people, and that we have piled lie upon lie, to reinforce falsehood.

שפתי חיים - אמת 19

עוד כתב: "טפלנו שקר פירוש שנתהברנו שקר לשקר פעמים רבות", כלומר חזיקנו את השקר ע"י שהוספנו שקר על שקר, כדברי הגמ' (סוכה נב.) "צה"ר בתחילה דומה לחוט של בוכיאי - חוט דק, ולבסוף דומה קעבותות העגלה" - עבותות חזקים שיכולים למשוך עגלה. מי יצר חבלים עבים אלו? טפלנו שקר! כל תופעה של שקר כשלעצמה עדיין אפשר להתמודד עמה, אבל כששקר מצטרף אל שקר, כל המכלול של השקרים נעשה אריגה אחת חזקה של חבלי שקר, בנין שלם המבוסס על שקר.

TUESDAY

The Talmud (Bava Metzia 49a) says that a person is required to keep his word. This is based on the prophecy of Tzephaniah: וְאֵרִיתִי יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עֲוֹלָה וְלֹא יִדְּבְרוּ כְבוֹב, The remnant of Israel will not act crooked or speak falsehood (Tzephaniah 3:13). Many authorities say that this requirement is only a Rabbinic one. However, if a person says he will do something that he never intended to do, he is transgressing a Torah prohibition! This is based on the trait of emes — that a person must be sincere in his speech.

Our Rabbis teach (Bava Basra 88a) that it is virtuous even to carry out your thoughts. As Rav Safra was praying, a person offered him money for wares he was selling. Rav Safra was prepared to accept the offer, but he would not interrupt his prayers to say so or even nod his assent. The purchaser, thinking that Rav Safra was holding out for a higher price, raised his offer. When Rav Safra finished his prayers, he gave the purchaser the goods at the lower price, because he had accepted that offer in his heart.

24 Viduy - R. Cohen

In his commentary on the viduy Rav Dessler mentions another aspect of cachash: denying the past. People sometimes tend to deny to themselves uncomfortable or painful things that have happened to them or that they have done and lie about them. They live in denial; they will often, so to speak, rewrite history. For example, parents sometimes tend to do this when dealing with children's misdemeanors. When their child does something wrong they tend to forget that they used to do exactly the same thing as children. Rav Dessler understood cachash as denying one's past, which is not a good or healthy thing. We need to learn the tools for acknowledging the less pleasant or flattering aspects of our pasts without letting them overpower us, using them instead as spurs to growth and elevating ourselves and making us humbler and more understanding of other people's struggles.

26

chosamo emes. The letters of Hashem's Name, whose gematriya is 26, can serve as our barrier and our protection from the world of sheker that threatens to harm our nefesh. Practically speaking this means that when we look at something we should ask ourselves, how does Hashem view this? Does this fit with the way He wants us to live? By turning to Him, we make Him our barrier, our mechtzah, our protection from the world of sheker.

It's interesting that in Tehillim perek 120, David Hamelech actually does this, praying, "Hashem, hatzilah nafshi mi'sfas sheker (Hashem, save my soul from lying lips)." My soul is endangered by s'fas sheker, which is harmful to a nefesh that comes from Olam Ha'emes. The solution is therefore to turn to Hashem and put Him before your eyes, keeping Him between you and the world of sheker. If you have Hashem in front of you, you won't fall prey to the bluff of the world of sheker — thus, "Hashem, hatzilah nafshi mi'sfas sheker." This pasuk takes on even deeper meaning in light of something fascinating that the Shem Mishmuel points out about the word sheker when it is written b'milui, when the letters of sheker are written out in full. Shin is shin-yud-nun; kuf is kuf-vav-peh; reish is reish-yud-shin:

ש - י - נ
ק - ו - פ
ר - י - ש

Notice that while the first letters of course spell sheker, the last letters of each three letter sequence spell nefesh. So on one side is sheker, while at the other extreme is nefesh. What forms the barrier between them? What prevents sheker from reaching nefesh? It's the three middle letters, yud-vav-yud, whose gematriya is 26, the gematriya of the Shem Havayah! Now let's read this back into the pasuk: "Hashem, hatzilah nafshi mi'sfas sheker" — I am under assault by sheker from every corner, screaming at me, coming at me. How can I protect my nefesh? Hashem — keeping His Name before me at all times is what will save my soul from s'fas sheker.

גם בתפילת ימים הנוראים יש לנו הגדרה מהו שקר, וכל הרשעה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ, אנשי כנסת הגדולה הגדירו זאת כ"עשן", כשרואים מרחוק ענן עשן סמך המאפיל על השמש ומחשיכה, מרחוק הוא נראה כדבר גושי, אבל אם נתקרב אליו וגממשנו נווכח שאינו גוש, הוא רק עושה רושם של גוש [אמנם גם העשן מורכב מחלקים שונים הנתינים לאבחנה דרך מקרוסקופ] אבל הם אינם מחוברים אלא נפרדים, לעת"ל יראו ויוכחו לדעת שהרשעה היתה רק עשן שאין לו שום אחיזה ומציאות כלל, בעוה"ז הרשעה נראית כ"ממשלת זדון" כי כל עוד יש לשקר אפשרות לפתח תעמולה מסכיבו ע"י דמיונות שווא וכזבים, יש לו הכח להשלות כאילו הוא ממשלה עם צבא חזק וכלי נשק משוכללים. אך לעתיד לבוא כשהעולה תקפוץ פיה, הרשעה תכלה כעשן, אז יוכחו לראות שהרשעה היתה רק עשן, אין בה כל ערך ממשי, אין בה כל חיבור ואחיזה כלל.

אם מסתכלים על עוה"ז מלבט האמת אפשר לראות גם עכשיו את השקר בממשלת זדון, אפשר להיווכח שהיא רק כעשן, מעט מן האמת דוחה הרבה מהשקר, כפי שמעט מהאור דוחה הרבה מהחושך, כדברי המסלת ישרים (פרק ג): "ישת חושך והי לילה זה העוה"ז שדומה ללילה וכי הנה חשך הלילה שני מיני טעיות אפשר לו שיגרום לעין האדם, או יכסה את העין עד שלא יראה מה שלפניו כלל או שיטעה אותו עד שיראה לו עמוד כאילו העמוד הוא אדם ואדם הוא עמוד, כן חומריות וגשמיות עוה"ז וכי". אך אותם שכבר יצאו מן המאסר הזה הם רואים האמת לאמתו ויכולים ליעץ שאר בני אדם עליהם.

22 הארץ - 13 - 11 סוף

"וכבר גזרו חכמים ז"ל (טוטה טג) ארבע כתות אינן מקבלות פני שכינה ואחת מהן כת שקרנים". אמת כפי שנתבאר (ויק"פ פ"א ו) היא מציאות חי' וקיימת, שאינה מוטלת תחת שינויים. "שכינה" היא זכיית האדם להבחנת אותה מציאות אמיתית, כאן בעוה"ז. אם אדם התרגל בשקר עד כדי כך, שהשקר הוטבע באבריו, הרי היפך המציאות נעשה אצלו למציאות, לכן אינו יכול לקבל פני שכינה. מציאות של "קעדר-המציאות" אינה יכולה לדור בכפיפה אחת עם מציאות אמיתית.

ממשך הרמ"ח לוצאטו ז"ל: "ויש אחרים קרובים להם במדרגה, אע"פ שאינם כמוהם ממש, והם המכזבים בספוריהם ודבריהם, והיינו, שאין אומנותם בכך ללכת ולבדות ספורים ומעשים אשר לא נבראו ולא יהיו, אבל בבואם לספר דבר מה, יערבו בהם מן השקרים, כמו שיעלה על רוחם, ויתרגלו בזה עד ששב להם כמו טבע". על כך מתוודים אנו ב"אשמנו" - "טפלנו שקר", שהרבקנו שקרים אל האמת.

"ויש עוד אחרים שחוללים קל מחולי הראשונים והם אותם שאינם קבועים כ"כ בשקר, אלא שלא יחושו להתרחק ממנו, ואם יזדמן להם - יאמרוהו, ופעמים רבות יאמרוהו דרך שחוק וכי. ואמנם, החכם הודיענו, שכל זה הוא היפך רצון הבורא ברוך הוא ומדת חסידי, הוא מה שכתוב (משלי יא ט) דבר שקר ישנא צדיק". המעניין, שאין בפסוק זה ציווי אלא גילוי מציאות קיימת, שצדיק שונא דבר שקר, ומכאן - מי שאינו שונא דבר שקר אינו צדיק!

העבודה למעשה - התבוננות

העבודה למעשה אינה משימה קלה, רק ע"י התבוננות תמידית פעם פעמים בשבוע, לפרט הדברים לנקודות קטנות, לקחת מעשה ולהתבונן איך הוא צריך להעשות, ומה הערך האמיתי של המעשה, או להתבונן באיזו מצוה שמקיים עד כמה הוא חושב באמת על עצם המצוה או המעשה, ועד כמה הוא חושב למצוא חן בעיני אחרים. וצריך לנתח את הדברים ללא פחד מהאכזבות, כשיוכח לראות איך הוא חי שקר, מכל מקום זהו אמת - לדעת את האמת ולא לרמא את עצמו, אם לא ירתע ולא יחשוש מחיפוש האמת, יהיה המבט שלו ברור ובהיר, ומכאן ולהבא יוכל לתקן את מעשיו לעשותן ממבט של אמת.

חשוב לדעת, שאין זו עבודה של פעם אחת ולא פעמיים, אלא לשם כך יש צורך בעבודה ממושכת של מחשבה והתבוננות במנוחת הנפש, להשתחרר מתוך הסכך של עולם השקר והדמיון הכוזב, ומנגיעות של עצמו, ולהסתכל על עצמו ממבט של אמת.

“Know yourself,” Rav Yisrael Salanter used to say. A person has to know himself and recognize his true motivations: Is he acting purely for the sake of Heaven, or he is motivated selfishly?

Yosef's brothers serve as a prime example of this principle. They were certain that their intention in selling Yosef was altruistic, but they did not realize that they had been tainted by the jealousy within them. It is frightening to consider that even a great tzaddik can perpetrate an evil act — even murder! — if he is not fully aware of his own motivations. Such an act would not be considered oness (performed under duress or coercion) even though the person thought he was acting for the sake of Heaven. Indeed, we find that Yosef's brothers were held liable for their misjudgment of him, because that misjudgment stemmed from a lack of emes.

29 In this vein, the Midrash (Bereishis Rabbah 93) derives a frightening lesson from the pasuk: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֶחָיו אֲנִי יוֹסֵף הָעוֹד אֵבִי חַי וַיֹּאמְרוּ לָא יִקְלוּ אֶחָיו לַעֲנֹת אוֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ בְּפָנָיו And Yosef said to his brothers, “I am Yosef. Is my father still alive?” But his brothers could not answer him because they were left disconcerted before him (Bereishis 45:3). “Woe unto us from the day of judgment,” the Midrash laments. “Woe unto us from the day of rebuke. For if the brothers could not answer Yosef, the youngest of the tribes, because they were disconcerted before

him, then when Hashem comes to rebuke each person according to who he is — as the verse states: אוֹכֵחַיךָ וְאֶעֱרֹבָה לְעֵינֶיךָ, I will rebuke you and lay it clearly before your eyes (Tehillim 50:21) — how much greater will the rebuke be!”

The Beis Halevi explains that Yosef's rebuke was contained in the words, “I am Yosef. Is my father still alive?” What he meant to convey to his brothers was: “According to your own words that you have expressed such great concern over our father, I don't understand how my father could still be alive, considering the great pain over my disappearance.” He was hinting to his brothers that they had contradicted themselves: they cared so much now about the pain their father would suffer if Binyamin was taken away from him, but then why, when they sold Yosef, did they not feel that same level of concern about their father's pain?

30 The Midrash stresses that Hashem will rebuke each person according to who he is, meaning that each person's own words will negate all of the excuses he offers for his sins. The Beis Halevi brings the example of a person who absolves himself of the obligation of tzedakah because he struggles to earn a living. Although that is not really a valid excuse — for the Gemara teaches (Gittin 7a) that if a person sees that his livelihood is inadequate, he should give charity — it might nevertheless constitute grounds for lightening the person's judgment. Yet even this defense will be dismissed in Heaven when the person is shown the contradiction inherent in his very own actions: in other areas, he spent quite freely to pursue his own desires, and was not held back by his limited means.

31 This is an important lesson for us. If people as great as the shevatim could err in thinking they were acting altruistically, then we certainly have to carefully examine our actions to determine whether our decisions and emotions are aligned with the truth. We must ask ourselves: Do our actions contradict each other? Do our beliefs remain rock-solid at all times or do they vary according to our personal interests at any given time? Are the emotions we are experiencing suitable for one whose intentions are pure?

Let's apply this lesson to some examples from day-to-day life. The chazzan is davening slowly, and one of the congregants — believing that he is motivated altruistically — approaches him after davening and chastises him for wasting the tzibbur's time. This person needs to ask himself: Does he really care about the tzibbur's time, or is this about his own inconvenience?

מור הגר"א גרוסברד אמר בשם הסבא מקלם זצ"ל, אמת זו סכין חדה שחותכת את הרצונות, כלומר, כל רצונות האדם בנויים על שקר ואשליה ללא טעם וערך אמיתי, ואמת היא הסכין שחותכת רצונות אלו, וזאת ע"י ההתבוננות מה הם הערכים האמיתיים.

32

If he feels enmity toward the chazzan, that is a clear indication that he cares only about his inconvenience, since hatred is unjustified in this case, considering that the chazzan did not act maliciously by davening slowly. Furthermore, when the person rebuked the chazzan, did he reprimand him in the gentlest way possible, taking the utmost care not to embarrass him? Does he recognize that this person is admirable for wishing to daven with kavannah? Does he feel similar indignant and spurred to criticism when he sees people commit other sins that do not affect him personally? Certainly not!

33

R. Goren - Vidyug

Here is an idea for strengthening ourselves in this area that is worth trying even for one day: for one day, beginning in the morning, resolve to try and make sure that every word that comes from your mouth will be truth. Tell yourself, “I'm going to say the truth even if it's difficult or embarrassing. If I say 'I'll call in 5 mins,' then I'll call in 5 mins.” For one day really monitor the honesty level of your responses, denials, admissions etc. try to look at the world through the lenses of emes. Ask yourself, “Is this really emes, broadcast truth, a true statement, a true fear etc.?” and try and make it through a whole day with the midah of emes. Afterwards, think about how it went; this will give us a much clearer picture of which specific areas need attention.

34

emes. The more you adhere to emes the more powerful your tefillas will be. It's important to realize that the power of our prayers very much depends on both the emes and on the purity of our tongue. Rav Chaim Phalaghi points out that at the end of the Shemonah Esrei, after all our requests we wrap up our tefillah by asking Hashem, “N'tzor l'shoni me'ra, guard my tongue from lashon ha'ra, u'sfasai mi'daber mirmah, and my lips from speaking deceit i.e. sheker” because these two averos block a person's tefillos. Whether or not our tefillos have the effect that we intend and want, very much depends on whether we're guilty chalilah of cachash and cazav, lying and sheker, or whether we're consistently working on midas ha'emes.

אל תאמר לילדיך: “תיגידו שאבא לא בבית...”
כשאתה יודע שלא תוכל לספר לחברך את האמת לאמיתה, ערוך הדמיות מוקדמות מה לענות לו, כדי להתחמק מלומר שקר.
אל תשאל מפלוני חפץ שיש חשש שלא ירצה להשאיך ומפני הבושה ישקר לך.
אל תהיה אחוז בפה ואחד בלב: אל תפציר בחברך לאכול אצלך כשאתה יודע שממילא לא יסכים, אל תשאל את חברך שאלה

שאתה יודע שהוא ישקר לך (למשל ילמה לא ראיתך בחתונתי?).
אל תוציא מפיך אפילו דיבור קל אם אינך בטוח שהוא אמת.
אל תתחייב לבצע משימה תוך זמן קצר מדי. קח בחשבון שישנם עיכובים שלא תלויים בך. הארך מלכתחילה את הזמן כך שבדואי תוכל לקיים ולהשלים ולעמוד בדיבורך.
אם ילדיך הודו באשמה שיחסת להם, וותר להם מכיוון שהודו על האמת, ובכך תחנך אותם שהשקר הוא דבר חמור מאוד.
חפש מידי פעם שעה של בדידות. כך תתרגל לרסן את יצר הדיבור שלך, וממילא פחות שקרים יצאו מפיך.
השתדל לא להגות מילים בלשון שאינה אמת, ביטויים מוגזמים: החום בעיר - גהינום, אני חוזר עם רגליים שבורות, חשבתי שאני מת מצחוק, הוא הוציא לי את הנשמה, הוא עשה לי חור בראש.

Summary:

על חטא שחטאנו לפניך בכהש ובכזב

Our souls are assailed by falsehood from all sides. Often we feed into this with our own obfuscations of the truth, denying inconvenient, unpleasant or embarrassing truths or inventing, embellishing or fabricating our own versions of what actually took place. What we and others fail to realize is that *Hakadosh baruch Hu's* imprint is truth and that anything else will not endure.

We need to focus on becoming more honest with both ourselves and others, while davening for Heaven's protection from all forms of dishonesty. The more we align ourselves with truth in our everyday lives the better equipped we will be to withstand all the falsehoods broadcast by the world at large and the more effective our prayers will be.

Inside and Out

The Torah commanded that the *Aron* be covered with gold on the outside and the inside, as the verse states: *מבית ומחוץ תצפנתה*, from within and from without you shall cover it with gold (*Shemos* 25:11). From here, the Gemara (*Yoma* 72b) derives that any Torah scholar who is not "*tocho k'baro*" — meaning that his *outside* [public behavior] is not a genuine reflection of his *inside* [inner character] — is not a true Torah scholar. The Gemara adds that such a person is called "loathsome," as the verse states: *אף כי נתעב ונאלח איש שתה*, Surely it is so for the loathsome and tainted one; man, who drinks iniquity like water (*Iyov* 15:16).

The *Aron* had to be covered with gold on both the inside and the outside because it represented the Torah, whose essence is *emes*, and the *middah* of *emes* requires that whatever is outwardly visible should exist on the inside as well. Accordingly, when a person works on himself, his main *avodah* is to refine his inner character, not to be concerned only with how he appears on the outside.

But someone whose thoughts revolve exclusively around how he appears to others, and has no desire to grow in his fear of Heaven and perfect his character, is certainly not the same inside and out, for only his facade is gold, while his interior is not.

Although *shelo lishmah* is a necessary stepping stone to *lishmah*, a person who engages in Torah study and performance of mitzvos *shelo lishmah* has to acknowledge and contemplate where he is holding, for if he thinks that he has already reached the level of *lishmah* he will never achieve it. He has to know himself well enough to ascertain whether his actions are for Hashem's sake, for his own sake, or a combination of the two. He should not fool himself into thinking he is acting purely altruistically when he is not.

The story is told of a *chassid* who sat before his rebbe and ate the Shabbos meal. With each bite of food, he declared, "*Lichvod Shabbos Kodesh* — in honor of the holy Shabbos." The rebbe began to eat, and with each bite he said, "*Lichvod mein boich* — in honor of my stomach." He was hinting to the *chassid* that his declaration of lofty intent was insincere.

40-9- Inside Like Outside, Not Outside Like Inside

Often, a person behaves one way when he is around people and differently when he is in private. This shows that he has not yet reached the level of *lishmah*. For instance, a person might pray a lengthy davening when he is in shul, but when he is home, his davening will be much shorter. Our actions and words are unquestionably different when we are alone and when we are around other people.

"בכהש ובכזב"

לא מבעי באמירת שקר - זה אינו בגדר אדם. אבל מי שאומר דברי אמת, והוא משיג בשכלו שזוהי האמת, ומעשיו בפועל סותרים את השגותיו - אף זה שקר גמור הוא, ומי שאינו מתנהג בסתר כבגלוי - מעשיו שבגלוי שקר הם, מבחינתו. ועליו לעמוד שפנימיותו תהיה כחיצוניותו, ומעשיו יתאימו עם דבריו והנהגתו עם השגתו, ולהשתדל שמעשיו יהמורים על פנימיותו יעלו על דיבוריו, וזהו "צדיקים אמרים מעט ועושים הרבה", ואז "כל שמעשיו מרובים מחכמתו - חכמתו מתקיימת" (אבות ס"ג).

Nevertheless, a person should not make the mistake of thinking that just because he has not yet managed to attain the level of *tocho k'baro*, he should not perform actions that do not truly reflect his inner character. Externals are certainly important, and if a person

is not careful with regard to his external actions, his inner character will be corrupted even further. Rather, his challenge is to keep working on improving his interior to conform with his exterior.

My rebbi, Rav Yechiel Perr, noted that the Gemara says that a person's *inside* should reflect his *outside* (*tocho k'baro*), not that his *outside* should match his *inside*. In other words, he should fashion his inner character in the manner that he wants his exterior to appear. Going back to the example of the person who davenes a lengthy prayer in shul, such a person should continue to pray at length and with *kavanah* in shul, for that insincere act will eventually lead him to become sincere in his davening. The next time he has to daven alone, however, he should remember how he davenes when he is among other people and work on altering his inside to match his outside. We should utilize the wonderful "outside" we want to portray as a framework for the beautiful "inside" we need to build.

Perhaps this piece of advice was latent in the blessing Rabban Yochanan ben Zakkai gave his students: to remember at all times how they would behave if they were in front of other people — and to behave that way even in private, since we are always standing before Hashem, the King of kings.

Rav Naftali Tropp, when he was the rosh yeshivah of the Chofetz Chaim's yeshivah in Radin, once gathered the students and instructed them that not everyone who is great in Torah is considered a *gadol*. "I have known the Chofetz Chaim for twenty-two years," he said, "and I have seen him in all types of situations, public and private. And I never once saw a single contradiction in his behavior.

"That," he concluded, "is the definition of a true *gadol*."

Don't Fool People

Although it is proper to learn Torah and do mitzvos even *shelo lishmah* — which, as we have established, is no contradiction to the requirement of *tocho k'baro* — a person certainly should not do things with the intent of misleading people into thinking he is righteous. For instance, a person should learn Torah even if he is doing so in order to earn respect from others, but to sit before a *sefer*

and sway as though one is learning, without actually studying the words, is an act of falsehood and deception. The *Orchos Tzaddikim* writes (*Shaar Haga'avah*):

There is no *middah* as bad as that of a person who glories in wisdom and good deeds that he does not actually have. The Sages have said that if a person receives honor because people think he knows two tractates, when in reality he knows only one, he should inform them that he knows only one (*Yerushalmi, Shevi'is* 10:8). He should certainly not mislead people to consider him something that he is not.

הנפש ושליח המצפון, הרי חלקי הדבור יכולים להעיד על מצב הנפש, הלב וצפונות האדם.

"אין תוכו כבדו"

עלול להיות שאדם יחי' כל ימיו חיים כפולים. כאשר הוא נמצא בין רבים לומד הוא ברצינות, מכוון בתפילתו, מדקדק במצוות, מתגבר על יצרו ואינו זורק ברכות מפיו. כאשר נמצא בינו לבין עצמו - הרי הוא אדם אחר. תפילה - כאילו כפאו שד; למודו באקראי; מזלזל במצוות; ממלמל ברכת המזון; מתנהג בקלות דעת; זורק ברכות מפיו ואין מעצור ליצרו ולמדותיו הפגומות. הוא אדם מופצל - כאילו שני בני אדם. תופעה זו אינה נובעת מכוונתו לרמות את הבריות חלילה, אלא שהמסגרת של הרבים מחייבת אותו, אך כאשר נמצא לבדו - אין מסגרת מחייבת.

44

42a

Similarly, if a person usually davens a longer prayer than others, and it happens one time that his prayer was shorter than usual, he should not stand in his place so that people should think he is still in middle of davening. Rather, he should end his prayer so as to avoid giving a false impression.

Don't Feign Perfection

42b

It is critical that a person be prepared to admit to the truth before others, and not to have to constantly pretend that he already reached the pinnacle of perfection. Many people are uncomfortable allowing others to see their flaws, so they pretend, in public, to be wholly uninterested in the pleasures of this world, while in private they indulge their desires freely. One who behaves this way certainly is not in the category of tocho k'baro.

appears brazen to me, for it says: אֲשֶׁרִי נְשׂוּי פֶשַׁע כָּסוּי חַטָּאָה, Fortunate is he whose transgression is forgiven, whose sin is covered over (Tehillim 32:1). Nevertheless, a person should not deceive others into thinking that he is on a level that he has not truly reached.

Someone who is comfortable showing others who he really is and does not seek to project a misleading image actually earns the respect of others. That's because there is nothing that people consider more worthy of respect than honesty.

45

R. Wolfe on Chomash Parashas Terumah / 179

The Aron in the Mishkan was made of wood, but it was covered on the inside and outside with gold. Chazal (Yoma 72b) tell us that a true talmid chacham must resemble the Aron; his inside must mirror his outside. Rambam writes (Hilchos Dei'os 2:6), "It is forbidden for one to smooth-talk and cajole. He should not say one thing with his mouth while intending something else in his heart; rather, his inside should be like his outside." A talmid chacham must say what he means and mean what he says.

It is interesting to note the importance that Chazal attributed to this quality. The Gemara (Berachos 28b) relates that Rabban Gamliel placed a guard at the door of the beis midrash and instructed him not to let in anyone whose outer conduct did not mirror his inner feelings. Even Rabbi Elazar ben Azariah, who subsequently removed the guard, did not disagree with Rabban Gamliel's restrictions; rather, he felt that everyone should be considered innocent until proven guilty.

"The first step in becoming a talmid chacham is being meticulous with one's speech."

However, had he known with certainty that a specific person did not meet this criterion, he, too, would not have allowed such a student to enter the beis midrash. We can deduce from this that the first step in becoming a talmid chacham is being meticulous with one's speech. Rambam continues, "And even a single word of wheedling or deceit is forbidden - only true speech, an accurate spirit, and a pure heart devoid of any treachery and deception."

The two things that set humans apart from all other living creatures are intelligence and the ability to talk. A person must be careful to use this powerful tool of speech in the proper manner, thereby manifesting that superiority.

(AleI Shur, Vol. II, p. 36)

איך הסתכלו חז"ל על תופעה כזאת? הרמב"ם כותב ("מקו פלגה"), שהמשכן, על כל כליו, היו בדמות אדם. ראו בו דוגמא של מערכת גוף האדם. הארון, שהי הכלי המקודש ביותר והלוחות אשר בו, שקיבלם משה מידי הקב"ה - ניצבו בקודש הקדשים, שהי המקום המקודש ביותר. מקור דבריו במאמר חז"ל, אשר ראו בארון משל לת"ח, שגופו משכן לתורה כפי שרבא דרש הפסוק (שמות כה, ט) 'מבית ומחוץ הצפנו', כלומר שיעשנו מעץ ויצפנו מבפנים ומבחוץ בזהב, שכך צריך להראות ת"ח - כל ת"ח שאין תוכו כבדו - אינו ת"ח" (יומא עג:). ת"ח שפנימיותו אינה זהה לחיצוניותו, שמעשיו אינם זהים למצב הפנימי של הנפש - אינו ת"ח!

יש דיוק גדול בלשונו של רבא. הוא אינו אומר, שת"ח שאין תוכו כבדו אינו צדיק או חסיד, אלא שאינו ת"ח! אם תורתו היא מן השפה ולחוץ - זו צורת לימוד שאינה יכולה להצמיח ת"ח, מפני שהמושג "ת"ח" אין פירושו רק למדן, אלא שקיימת הזדהות מלאה בין פנימיותו לחיצוניותו - עובדה שיש לה השלכות גם כלפי עצם הבהירות בלימוד, כפי שחז"ל מספרים (פסחים קז:) על דואג ואחיתופל שהיו גאונים אדירים בתורה, ואעפ"כ לא סלקא להו שמעתא אליבא דהלכתא, דכתיב "סוד ה' ליראיו", וכיון שתורתם היתה מן השפה ולחוץ (טס) 'וה' יראה ללבב", לכן לא זכו.

אביי מרחיק לכת. הוא אינו פוסלו רק מלהקרא ת"ח, שהוא חסרון מעלה, אלא פורך אישיותו. "אביי אמר וכי: נקרא נתעב, שנאמר (אינ טו) אף כי נתעב

46

כאשר אדם רואה את הסתירה בין מצבו כשנמצא ברבים, לבין מצבו כשנמצא בינו לבין עצמו, מתעוררת מחשבה שעדיין עיקר חסר מן הספר. איך יתכן, שאחרי עמל בתורה במשך שנים, אחרי עשיית מצוות במשך שנים, עדיין קיימת סתירה בין שני מצבים אלה? יש כאן בודאי חסרון במהלך החיים. זהו חשבון נפש נוקב שעלינו לעשות עם עצמינו. האם השקענו מחשבה שתורתנו התי מן השפה ולפנים?

47

מובא במדרש (ויקרא רפא טו, ט) על הפסוק בירמי' (י, י) 'וה' אלקים אמת, הוא אלקים חיים ומלך עולם' - "מהו אמת? א"ר אבין: שהוא אלקים חיים ומלך עולם".

חז"ל התקשו: מהו הכוונה 'וה' אלקים אמת'? לכאורה על מעשה, דבור או מחשבה שייד להתבטא שהם אמת או שקר, אבל על נמצא לא שייד להתבטא "אמת", כשם שלא נאמר "ראובן הוא אמת"!

עונה ר' אבין, שחציו השני של הפסוק מבאר חציו הראשון "שהוא אלקים חיים ומלך עולם". ה' אלקים אינו ח"ו מושג מופשט או תאוריה - אלא מציאות! "חיים" פירושה מציאות. ומכאן - "אמת" פרושה מציאות חי' וקיימת, שאינה נתונה תחת שינויים אלא קיימת לעולם. מכאן לאמת שלנו. מה שאינו אמת איננו חיים! "רשעים בחייהם קרויים מתים" (נפשו יז:) מפני שחייהם דמיוניים ולא מציאותיים. חיים מלאים קנאה, תאוה, כבוד, "נגיעות" וסתירות. "אין תוכו כבדו" - אינם חיים, מפני שאינם מציאות. תורה היא מציאות והופכת את החיים למציאותיים. אם נעשה חשבון נפש עם עצמינו, איך חיינו מלאים סתירות, ממש "כולו שקרים" ונעמיד לעומתם צורת חיים אמיתית, אולי יתן הדבר חבטה בלב ונתעורר להתחיל בכיוון חיי אמת!